

DANMARKSHAVN I ARBEJDE OG FRITID

Af stud. mag. *E. Hjortenbergs Knudsen*

I de arktiske egne, specielt Grønland, er der i de senere år opbygget et netværk af radio- og vejrstationer for at imødekomme den moderne tids store interesse for en sikker vejrtjeneste. En stor del af disse stationer er opført af ICAO, den internationale civile luftfartsorganisation; dette gælder også Danmarkshavn.

Stationen blev opført i 1948 og har fået navn efter skibet »Danmark«, som var base for *Mylius Erichsens* berømte ekspedition, Danmarksekspeditionen, der overvintrede her 1906-08. Som vejrstation er dens beliggenhed meget fordelagtig, dels ligger den ved yderkysten, og det er kystvejret, der har størst interesse, og dels er terrænet meget åbent, hvorved de observerede vinddata ikke er særlig lokalprægede.

Normalt er der 11 mand til at betjene stationen, som består af en radio- og maskinstation, en radiosondestation samt pakhushus og beboelseshuse. På radiostationen er der en telegrafist på vagt døgnet rundt, hans arbejde er først og fremmest at sende en vejrkode hver 3die time, som giver alle de oplysninger om vejret, der kan observeres fra jorden, dernæst skal han klare den almindelige telegramtrafik, og endelig skal han, når der er flyvere over området, holde konstant forbindelse med disse. En anden opgave der varetages af telegrafisterne, er isobservation, måling af istykkelse samt om sommeren måling af vandtemperatur.

Fra radiosondestationen bliver der to gange dagligt opsendt en ballon medførende en radiosonde, d. v. s. en lille radiosender koblet til forskellige meteorologiske måleinstrumenter. Signalerne modtages og bearbejdes, hvorefter de omskrives til et telegram, som giver fuldstændige oplysninger om tryk, temperatur og fugtighed, samt i tilfælde af klart vejr tillige vindretning og vindstyrke for de luftlag, ballonen har passeret. Telegrammet afsendes 2½ time efter ballonens opsendelse og når hurtigt frem til de forskellige landes flyvevejrtjenester og andre interesserede. Gennemgående når ballonen en højde af 15-20 km, men den kan til tider nå helt op omkring 30 km.

Denne form for vejrtjeneste er ret kostbar, da radiosenderen for hver opsendelse går tabt med ballonen; men pengene til stationens drift bliver refunderet af ICAO, og det er endda således, at denne refusion er betinget af regelmæssige radiosonderinger.

Foto: E. Hjortenbergs Knudsen

Klar til opsendelse.

Man ser den lille radiosonde med dens fire møllevinger, der driver en omskifter mellem de forskellige senderenheder.

Foruden telegrafister og radiosondeassistenter, er der en radiotekniker, der vedligeholder radiomateriellet, en maskinkyndig, der passer maskinstationen, og hvad der ellers findes af maskinarbejde på stationen, en handy-man, der bl. a. passer hundene og sørger for kul og olie til fyrene, og sidst, men ikke mindst kokken, hvis betydning er overmåde stor, da maden jo for os danske er et cardinalpunkt i tilværelsen, især på et så ensomt sted, hvor der ikke er mange adspredelser i det daglige.

Til stationen hører to biler, en jeep og en dodge-power-wagon; denne sidste er til stor nytte, ikke mindst ved vandhentninger, der i vintertiden sker pr. bil ud til vand-søen, hvor der ved hjælp af dynamit bliver sprængt et hul i den 2 m tykke is. På bilen er der en stor vandbeholder og en vandpumpe, hvilket letter det rent manuelle arbejde meget; kun når der er faldet meget sne, er det nødvendigt at hente vandet i mælkejunger pr. hundeslæde.

For at skabe mulighed for fritidsbeskæftigelse ejer stationen en ret stor bogsamling, et mørkekammer med udstyr, et billiardbord, en radiogrammofon, samt til udendørs fritidsbeskæftigelse hunde, slæder, telte og andet lejrudstyr samt rygsække til vandreture.

Aftenstemning ved Mørkefjord. I midten Danmarksmonumentet.

Foto: E. Hjortenberg Knudsen

Det meste af fritiden tilbringes i hinandens selskab, så derfor er det indbyrdes forhold folkene imellem af overmåde stor betydning. Som i alle andre samfund gælder der også i Danmarkshavn den regel, at tilværelsen var paradisisk, hvis menneskene opførte sig, som de burde. Desværre er der flere år, hvor man ikke kommer helt på højde med dette ideal, og indrømmes skal det også, at det kan være et nervepres at være tvunget til at omgås de samme få mennesker dag ud og dag ind, dog må man i denne forbindelse også pege på, at kammeratskab og hjælpsomhed er egenskaber, som har store udbredelsesmuligheder, og venskaber, sluttet sådan et sted, bygger på gensidigt nøje kendskab til hinanden; ingen mennesker kan nemlig forstille sig i det lange løb, når de til stadighed kun har de samme mennesker at tale med.

For den, der har interesse for naturen og landet som helhed, vil opholdet i Danmarkshavn aldrig være kedsommeligt. Selv om naturen er barsk, er den dog meget betagende, og året rundt har man noget at se på. Om efteråret de klare islagte søer, hvor man føler sig som svævende i rummet, når man ser bunden langt under sig. Senere har man sneen, som fejer hen over landet i de særeste slyngninger og lægger sig i lange driver alle de steder, hvor der er den mindste smule læ.

*Hundespanet og slæden giver mandskabet
rig lejlighed til afveksling i dagliglivets ensformighed på stationen.*

Foto: E. Hjortenberg Knudsen

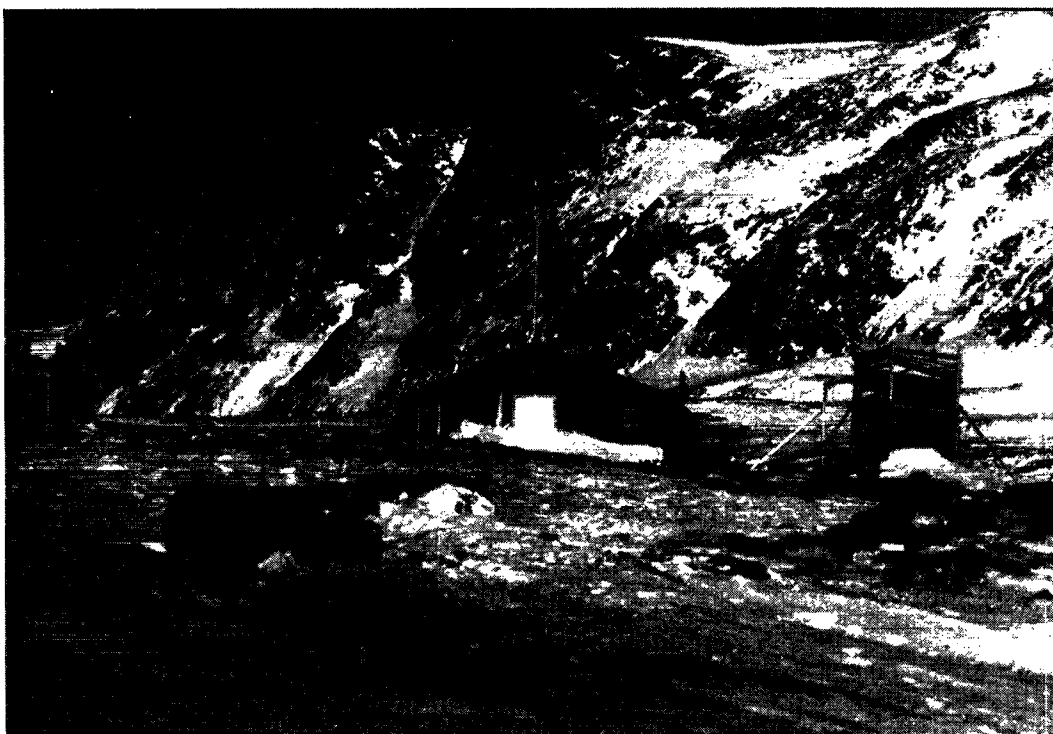
Fra slutningen af oktober, hvor mørketiden begynder, kan man glæde sig over de flammende nordlys i de stille stjerneklare nætter; heroppe ses de oftest i syd, vi er jo nord for nordlyset, eller, som det kan udtrykkes lidt mere videnskabeligt, inden for nordlysringen.

I mørketiden er man mest optaget af indendørssysler, man kan dog komme lidt ud i dagene omkring fuldmåne, hvor månen skinner døgnet rundt.

At iagttage dagslysets tiltagen gennem januar til solens genkomst den 11. februar er et betagende naturskuespil. Sydhimlen bliver for hver dag lysere og mere strålende i sin farvepragt, indtil pludselig en dag solen viser sig som en blodrød skive nogle få minutter i syd.

Fra denne dag går det rask fremad, nu kommer den dejlige tid, hvor solens varme og lys gør tilværelsen behagelig, og hvor der dog er sne og is til slædekørsel; fra sidst i april er solen oppe hele døgnet, men slædesæsonen vedvarer helt frem til midt i juni.

Nu kommer den korte, men smukke sommer med de mange blomster, og det myldrende fugleliv ved søerne.

*Fangstationen Ålborghus i måneskin.
Fra postslødeturen i februar 1955, der foregik i en periode med kortvarigt dagslys.*

Foto: E. Hjortenberg Knudsen

Dyrelivet er i det hele taget noget, man har megen glæde af at iagttage. Hele året rundt er der harer inde omkring husene, de er fredede inden for en radius af 2 km fra stationen. Færdes man rundt i fjeldet møder man ikke sjældent moskusokser, der vandrer sindigt rundt og gumler polarpil. Bjørne derimod er ret sjældne, nogle enkelte bliver der dog nedlagt hvert år.

Mange steder langs kysterne møder man minder fra landets ældste beboere, eskimoerne; gamle vinterhuse, teltringe og rævefælder af sten vidner om de tider, da tilværelsen formede sig mere enkelt, og de eneste problemer, der optog nogen, var fangsten; var den god, var alting godt.

Interessen for stedets historie er stor blandt de nuværende danmarkshavnere; med beundring taler man om eskimoerne, der uden forbindelse med omverdenen formåede at skaffe sig mad, klæder og redskaber i disse barske og fattige egne; videre taler man om kaptajn Koldeweys ekspedition til Germanialand, om Danmarksekspeditionen og dens overvintringshus »Villaen«, der senere har været benyttet af kaptajn Einar Mikkelsen for til sidst at overgå til Nanokkompagniet. Bag huset ligger et gravsted for to fangstmænd, der omkom på grund af skørbug, og som blev fundet i deres køjer; tra-

gisk er det at tænke på, at havde de blot været klar over det, kunne de ved at spise tang og urter have undgået katastrofen.

En stor opmuntring i det daglige liv i Danmarkshavn er de besøg, der kommer i årets løb. Der tænkes her først og fremmest på slædepatruljen, der kommer både nordfra og sydfra, bringer post og fortæller nyt fra andre dele af landet. Af andre besøg har der i 1953-54 været kaptajn Simpsons ekspedition, og i sommeren 1955 kom der en Norseman maskine med en schweizisk geolog dr. Haller, dansk besætning og norsk pilot. Vi kunne så høre interessant nyt og glæde os over behageligt samvær.

En fritidshobby, der deles af alle på stationen, er fotografering, og de fleste laver selv deres billeder. Det er en interessant beskæftigelse, da der er en mængde gode motiver, navnlig på turene rundt omkring i distriktet.

Skisport i fjeldet er der desværre sjældent lejlighed til i Danmarkshavn. Lægger der sig noget sne, varer det sjældent længe, før den blæser bort fra skråningerne og samles i stenhårde driver i dale og på sletter, på søer og havis.

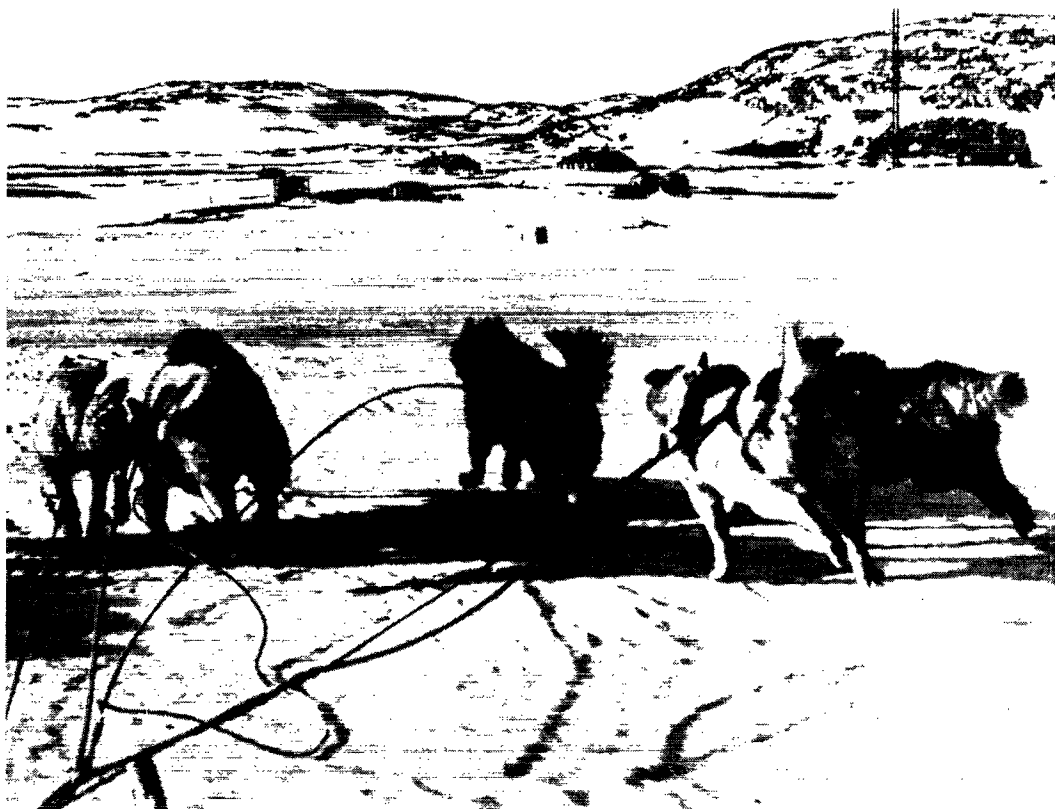
Dette forhold kommer imidlertid slædekørslen til gode, slædeføret er ofte rent eventyrligt, og der er rig lejlighed til at komme ud at køre med hundene. Fridagene på stationen samler man så vidt muligt i sammenhængende perioder, og så drager man ud på eventyr.

Højsæsonen for slædeture er foråret, men også efterår og vinter er man ude med hundene. Således foretoges i februar 1955 en postslædetur til Mønstedhus, hvorfra posten blev bragt videre sydpå af fangstmanden E. B. Larsen. Dette var den eneste chance i løbet af året for at sende post.

Slædeturene i forårstiden er de mest behagelige, men man savner i denne lyse og varme tid den hygge, der er ved at søge tilflugt for mørke og kulde i en lille hytte, hurtigt opvarmet af en buldrende kulovn.

Risikomomentet ved at tage på slædetur er stærkt reduceret, idet man i lighed med slædepatruljen altid medbringer renskindspose og andet nødvendigt polarudstyr, og altid sørger for, at de mange fangststationer og hytter, der findes rundt omkring i distriktet, til stadighed er forsynet med proviant og brændsel. En anden sikkerhedsforanstaltning er, at man altid sørger for, at der er et spand hunde hjemme på stationen, og altid, når man er på tur, overholder et vist program og skriver om sin færd i de dertil indrettede hyttebøger.

Slædeturenes betydning kan næppe vurderes højt nok, for eksempel bliver alle de mange hytter og stationer holdt vedlige og repareret hver gang en dør eller et vindue slås ind af en bjørn, desuden har slædeturene en stor psykisk betydning for mandskabet. Det er dejligt at rejse ud og dejligt at komme hjem igen, det ensformige hjemmeliv brydes, og legeme og sjæl fornyes under opholdet i den storladne natur. De lange slæderejser planlægges allerede i mørketiden og udgør interessant samtalestof lange tider før og

Slutspurten før man kører op til stationen er altid en forrygende galopade.

Foto: E. Hjortenberg Knudsen

efter, de er udført, og når man gang på gang ser folk vende tilbage til Nordøstgrønland, har de glade slæderejser sikkert hovedparten af skylden.

Efter denne beskrivelse af Danmarkshavns fortid og nutid kan det være på sin plads til slut at dvæle lidt ved fremtiden.

Her må man håbe, at flere og flere af nutidens hjælpemidler må vinde indpas for at gøre tilværelsen behageligere og tryggere, især må man håbe, at der engang bliver stationeret helikopter eller andet egnet luftfartøj på Nordøstgrønland (foruden andre steder på Grønland), så lægehjælp og hospitalsbehandling kan ydes i påkommende tilfælde; men samtidig må man håbe, at stedet må bevare de små hyggelige forhold, der karakteriserer det nu, samt at den eventyrverden, hundeslæden giver adgang til, stadig må være åben for beboerne.